

Majd tavasszal.

Irta: FEKETE BÉLA.

A szobában félhomály s néma csönd van ezen a hideg délutánon. Csak a sárga, ócska kemenczéből hallszik néha egy-egy szikra pattanása, a szemközti falon morzsolja lassu ketyegéssel izre az idót a füstös kakukos óra, lassan hurezolva fakó tábláján egyetlen mutatóját.

A kié az óra, egyáltalán nem törődött valami különösen azzal, hogy a napnak éppen melyik részét kellene most felhasználni s ezért egészen fölösleges volt az óramutató.

Novellákban most ugy esnék a sora, hogy leírjam a szoba butorzatát, a régen fehér, ma már füstös sárga falakat, a dérvirágos ablakok előtt a nagy cserép muskátlit, az öreg divánt, a nagy hátú karosszéket, szóljak a vén kemencze padkáján doromboló fehér csiczáról s végezetül lerajzoljam a jószágos képü öreg asszonyt a ki velük köztük él.

De miért? Hiszen históriát, olyan mindennapi históriát írok, a mit hijában való felczifrázni, de nem is illenék hozzá, mert olyan mindennapi történet a mit meg se hallana az ember ha éppen csak vele nem esnék meg. Elöttem történt, hát leirom.

Künn, szinte a város végén lakom már réges-régen, abban a csöndes utczában, hol csak reggel, meg estenden jár néhány ember máskor aztán csöndes, kihalt a hely, mint egy öreg falusi udvarház télviz idején.

Az udvarunkon sokan lakaak, de nem igen ismertem közülök senkit. Ők sem voltak kíváncsiak reám én sem rájuk, — megfértünk egymással.

Egyszer, késő ősszel, mikor már rég elhagyta ablakom fölött várát a fecske, s a levegőt hosszasan befogta a fényes, ezüstös ökörnyal, volt egy szokatlanul zajos napunk. Költözködtek.

A szomszéd lakásból kihurezolkodott egy diurnista s helyébe valaki más jött. Mire elcsöndesedtek, szép holdas

este lett, a milyenen szeretek kiülni az ajtóm elé, a sárga levelü satynya akác alá s belebámolni a néma, csöndes éjszakába.

Képzelődésem az üres világot tele rajzolja ezer alakkal, melyek kerengenek előttem a holdvilágon. Mind csupa jól ismerős: öreg emberek, vén gyermekek, nevető asszonyok, kaczagó lányok. Kiválasztok egyet, a kinek

holdsugárból szöve az arany haja, se-lyem pillás a szeme, ködbe van öltözve s szárnyak nélkül szárnyal.

Szeretnék felugrani, utána rohanva megfogni, ölelni, de félek, hogy ha megmozdulok, elvész, beleolvad minden a holdvilágba. Csak némán hallgatom, mint beszél nem hallható szóval ifjúságról, tavaszról, madárdalról, szerelemről.

A koronázás ünnepéről: A KALVINTÉRI SZÖKÖKUT.

Majd felkap egy holdsugarra, s engem kézenfogva kiragad a nagy, szürke városból, repülünk hegyek, vizek fölött egész hazáig, abba a csöndes kis faluba, hol az egyetlen kéményes ház nagy kőtornácán öreganyám bóbiskol, a multról elmélkedve.

A széles udvaron cselédek sűrögnek. Mind régi ismerős, öreg gyermekek, kiknek a térdén lovagoltam, ölében tánczoltam, Egyszer csak egy öreg, ránczos képű asszony állott meg előttem, meggörnyedve egy félig rakott kosár terhétől s hangos szóval köszöntött:

— Adjon Isten jóestét.

A szóra, a ki kézen fogott, egyszerre csak eltűnt mellőlem. Nem tudtam: álmodom-e vagy imetten vagyok, míg az öreg asszony újra meg nem szólalt:

E ész alázattal állott előttem a jóképű néni, mintha kérni akarna valamit. De nem szólt, míg köszönését egy „adjon Isten“-nel nem fogadtam.

— Engedelmet kérnék, hogy háborogatom kérdésemmel. A tekintetes asszony küldött, hogy tudnám meg, hány az óra.

Nálunk csak az egyik mutatója van meg.

Ez volt az ismerkesünk. Azután minden este, ha kiültem, megkérdezte az órát Zsófi néni, — így hívták az öreget, — s míg asszonya bent ült, elbeszélgetett velem a régi jó időkről.

Harmincz esztendeje szolgálja már a tekintetes asszonyt, a kit még nálam is sokkal öregebb. Most csak kettőjükből áll az egész ház népe.

Van ugyan az öreg tekintetes asszonynak egy fia is, Gyuri urfi, hanem az már réges-régen künn lakik valahol falun. Eddigél minden hónapban irogatott haza az édesanyjának, de már rég nem írt.

Azt beszélük, hogy olyan leányt szeretett meg, a ki igen nagyon gazdag volt. Megkérte, de nem ment hozzá. E miatt adta volna magát az ivásnak s ezért nem ír haza. Szegény Gyuri urfi! Csoda, hogy másként el nem emésztette magát.

Mikor már jól megbarátkoztunk Zsófi néni megkért, hogy menjek be hozzájuk s írjak tekintetes asszonynak egy levelet. Aggódik nagyon a fiáért, mert mindig róla álmodik s bizony, a mult éjszaka is rossz álma volt.

Bementem az öreg asszonyhoz, a kivel aztán hamar jó barátok lettünk. Kipanaszolta magát jól. Szidta azt a rossz fiut, mint a bokrot, hogy miért nem írt, elmondott róla minden rosszat, pedig minden szavából kiérzett a nagy szeretete.

Aztán megkért, hogy írnam meg a fiának, a mint diktálja:

„Kedves fiam Gyuri!

Igen örvidenek, ha e néhány soraim friss és jó egészségben találának. Erősen haragszom reád, hogy nem írsz,

mert azt sem tudom, élsz-e vagy meghaltál. Bizony rossz fiu vagy te édes Gyurim, hogy nem tudatod a te öreg anyádat. Javulj meg édes fiam s írj minél előbb. En elég jó egészségben vagyok hála Istennek, melyhez hasonlót kívánok szííz Mária neveibe neked is.

Ezerszer csókoltatlak mind a sirig szerető anyád.“

A míg megczimeztem s reányomtam a sárkányos pecsétet, az öreg asszony asszony elbeszélte azokat az álmokat, a miket a fia jövőjéről álmodott. Őt hallgatva, ugy tetszett, mintha egy öreg sárga levelű históriás könyv lapjait forgatnám, mintha a mult százból itt felejtett regék naiv balladája mellett álmodoznék.

Elmesélte, hogy Gyuri megházasodik. Elves egy jó, becsületes, szegény leányt, a kit ő szemelt ki neki, a ki szereti, várja is Gyurit. Aztán ő is kiköltözik hozzájuk, ő fog ügyelni a gyermekekre, az ő édes, csöpp unokáira. Gyuriból pedig nagy ember lesz. Most ugyan még csak gyakornok, de megválasztják majd szolgabírónak, talán alispánnak és akkor aztán nagyon, nagyon boldogok lesznek.

A levelet föltettük a postára s most már hárman vártuk déltájban a levélhordót — hiába. Bizony Gyuri nem írt.

Mikor már eltelt egy hét, el kettő is, azt vettem észre, hogy már nem is hárman, de négyen várjuk a postást. A negyedik egy halvány, sugár leány volt, a kin igen meglátszott a munka.

Ezt a leányt nézte ki Gyuri urfinak az édes anyja, s ezzel gondolta ki azt a szép fényes jövendőt az ő kedves egyetlen fiának.

Egyszer aztán még sem vártunk hiába. Hozott a postás egy levelet, nagy, öreg betűkkel írtat, a minek bizony nem örvidettünk, mert nem a Gyuri írása volt.

Féltünk a levélről nagyon, hát míg megmutattuk volna a tekintetes asszonynak, hárman olvastuk el az akácfa alatt. Fenhangon olvastam, de csak sillabizálva ment a dolog. Akkor a leány is odahajolt, nem győzte várni egyik betűt a másik után. Pedig jobb lett volna, ha csak tölem hallja meg lassan, a mi írva volt.

A levélben az állott, hogy Gyuri urfi nagy bujában az ivásnak adta magát, s reggel ugy találtak megfagyottn az uton.

A leány csak hátrahanyatlott a vállamról a havaspadra. Nem sirt, csak nem is zokogott, de fehérebb lett a hónál. Mikor magához tért, összehuzta derekán k szürke kendőjét s a nélkül, hogy szólt volna, elment. Nem láttam azóta. . .

Az öreg asszony szombat délutánonkint bekéret magához, hogy elpanaszolja, a mi a lelkét nyomja. Hogy rossz

Gyuri is, a ki nem ír, az a leány is, a ki erre feléje sem jön.

— De talán megváltozik minden, ha még egyet próbálunk. Irja kedves öcsém, a mint diktálom:

„Éles fiam, Gyuri!

Igen örvidenek, ha e néhány soraim friss és jó egészségben találának. Erősen haragszom reád, hogy nem írsz mert azt sem tudom, élsz-e, vagy meghaltál.

— Irja csak édes öcsém annak a rossz fiúnak. Ha erre sem válaszol, majd tavasszal meglátogatom.

A vallomás.

Irta GUY DE MAUPASSANT.

Marguerite de Thérailles haldoklott. Habár nem töltötte még be az ötvenhatot, legalább hetvenöt évesnek látszott. Hörgött, halványabb volt, mint ágya függönyei, megtörte a borzasztó láz, teste vonaglott, szeme beesett, retentő látványt nyujtott.

Hat évvel idősebb nővére, Susanne ágya előtt térdelt zokogva. A halálkinokat szenvedő fekhelyéhez közel állott egy kis asztalka két égő gyertyával, mert a lelkész várta, hogy megadja az utolsó kenetet.

A szobának oly komor, a kétségbeesett bucsut jelző kinézése volt. Gyógyszeres üvegek a butorokon, fehéremük a szegletekben. A rendetlen székek ugy egymásra vannak hányva, mintha utban lettek volna. A borzasztó halál csendesen, rejtélyesen közeledett.

E két nővér története megindító. Nem rég beszéltek el; sok könyvet csalt a szemekbe.

Susannet, az idősebbet, örviden szerette egykor egy ifju, ki ő viszont szeretett. El voltak jegyezve s már a napot is meghatározták, melyen a szerződést is aláírják, midőn Henry de Sampierre hirtelen meghalt.

A fiatal leány kétségbeesése nem ismert határt és elhatározta, hogy sohasem megy férjhez. Megtartotta szavát. Özvegyi gyászt öltött, hogy ne tegye le többé soha.

Egyszer nővére, kis huga, Marguerite, ki ekkor nem volt idősebb tizenkét évesnél, egy reggelen karjaila veti magát s így szól: „Néném, én nem akarom, hogy te szerencsétlen légy. Nem akarom, hogy egész életedben sírj. Nem hagylak el soha, soha, soha! Én sem, én sem fogok férjhez menni. Közeledben maradok mindig, mindig!“

Susanne átölelte őt, meghatva a gyermek ragaszkodásától és nem sirt.

S a kisebbik is megtartotta szavát; daczára a szülők könyörgéseinek, daczára nénje rábeszéléseinek, nem ment férjhez. Pedig szép volt, nagyon szép; sok ifjut visszautasított, a kik szeretni látszottak őt; nem hagyta el nővérét.

Együtt voltak éltük minden napján, a nélkül, hogy csak egyszer is elváltak volna. De Marquerite mindig boszus, levert volt, szomorubb, mint nénye, mintha magasztos áldozata törte volna meg. Hamarabb megöregedett, harmincz éves korában ősz haja volt, gyakran gyengélkedett, mintha valamely romboló, gonosz betegség támadta volna meg. S ime most előbb hal meg.

Huszonnégy óra óta nem beszél. Csak az első napsugár megjelenésénél mondá: — Menj, hivásd el a lelkész, itt az ideje.

Azóta hanyatt feküdt egész testében reszketve, ajka izgatottan mozgott, mintha rettenetes szavak emelkednének föl szívéből, de nem bírnak kitörni: borzasztó, iszonyatos volt e látvány.

Nővére megtörve a fájdalomtól, szünetlenül sirt s az ágy széléhez támasztva homlokát, ismételve mondá:

— Margot, szegény Margotom, szegény kicsikém!

Mindig „kicsikém“-nek hívta, valamint huga őt mindig „néném“-nek szólította.

A folyosón lépteket hallani. Az ajtó feltárul. Egy fűcska lép be az énekkarból, az öreg lelkésztől követve. Mióta megjelentek, a haldokló nem reszket többé, kinyitja ajkait, dadog néhány szót és körmével tépni kezdi ágya függőnyeit, mintha ki akarná lyukasztani.

Simon atya közeledik, megfogja kezét, megcsókolja homlokát és szíves hangon szól hozzá:

— Isten megbocsát neked, gyermekem; bátorság, a pillanat elérkezett, beszélj.

Marquerite egész testében megre-megve, e mozdulat által lecsuszik párnáiról s dadogja:

— Ül le néném s hallgasd.

A lelkész Susanne felé hajlik, ki még mindig az ágy lábánál térdepel, föl-emeli, székre ülteti s két kezébe fogva a két nővér egy-egy kezét, imádkozott!

— Uram én Istenem! küldj nekik erőt, irgalmat.

És Marguerite beszélni kezd. A szavak tagolva, törten, alig érthetően törnek elő kebléből:

— Bocsánat, bocsánat, néném bocsáss meg nekem! Oh, ha tudnád mennyire félttem attól a pillanattól kezdve egész életemben.

Susanne könyei között dadogá:

— Mit bocsássak meg neked, kicsikém? Te nekem adtál mindent nekem áldoztál, angyal vagy. . .

De Marquerite félbeszakítja őt:

— Hallgas, hallgas! Engedj beszélni . . . ne szakíts meg . . . oh, az borzasztó . . . engedd, hogy elmondjak mindent . . . mindent végig. . . Hallgasd meg. . . Emlékszel . . . emlékszel . . . Henry. . .

Susanne reszketett és nővérere pillantott. A haldokló folytatá.

— Mindent tudnod kell, hogy meg-

érthesd. Tizenkét éves voltam, csak tizenkét éves, emlékszel, ugy-e? S vidám voltam, azt tettem mindig, a mit akartam! Tudod mennyire el voltam, kényeztetve? Hal'gas. . . Midőn először jött hozzánk, lovagló csizmában volt; leszállt lováról és bocsánatot kért öltözéke miatt, de új híreket hozott atyánknak. Emlékszel, ugy-e? . . . Ne szólj . . . hallgass meg. Midőn megláttam, oly szépek találtam, egészen elragadott, a míg beszélt, mindig a szalon egy szögletében maradtam. A gyermekek különczök és borzasztók. . . Oh, igen . . . álmodoztam róla!

— Ismét eljött . . . többször . . . egész szívemmel, egész lelkemmel néztem őt . . . nagy voltam koromhoz képest . . . és fejlettebb, mint gondolák, Gyakran eljött . . . nem gondoltam semmi másra, csak rá Halkan ismetelgetni: Henry. . . Henry de Sampierre!

Aztán azt mondták, hogy nőül vesztéged. Ah es fájt . . . ah! néném . . . fájt . . . fájt! Három éjjel feküdtem könyek között, álmatlanul. Ő eljött minden nap, minden délután . . . emlékszel ugy-e! ne szólj . . . hallgass. Csináltál neki kalácsot, olyat, a milyet szeretett . . . liszt-, vaj- és tejből . . . oh! nagyon jól tudom hogyan. . . Most is megcsinálnám, ha ő akarná. Evett belőle ivott rá egy pohár bort . . . aztán azt mondta: „Pompás.“ Emlékszel, hogy mondta ezt?

— Féltekeny voltam, féltekeny! . . . Házasságod napja közeledett. Már csak két hét hiányzott. Örült lettem. . . Igy szóltam magamban: Oh nem fogja elvenni Susannet, nem én, nem akarom! Engem fog elvenni, majd ha nagy leszek. Sohasem fogok többé ennyire szeretni. . . De egy éjjel, hat nappal házassági szerződésed aláírása előtt, künn sétáltál vele a kastély előtt a holdfényben . . . és ott lenn . . . a nyárfák között . . . megölelt . . . megölelt . . . a két karjával . . . oly sokáig . . . emlékszel ugy-e? Valószínűleg először . . . igen . . . oly sápadt voltál, midőn visszajöttél a szalonba.

Láttalak, ott voltam a bokrok között. Örült voltam a dühtől. . . Ha tudtam volna, megöltelek volna!

Igy szóltam magamban: Ő nem fogja elvenni Susannet soha! Nem fog elvenni senkit. Nagyon szerencsétlen lennék. . . S pillanat alatt elhatároztam magam a gyűlöletes tetre.

S tudod-e, mit tettem? . . . hallgass meg. Láttam, midőn a kertész hust készített, hogy megölje a kőbor kutyákat. Összetört egy üveget egy kövel és minden darabka husba elrejtett egy üvegforgácsot.

Kértem mamámtól egy orvosságos üveget, összezúztam egy kalapáccsal és zsebembe rejtém darabjait. Rágyogó por volt. . . Másnap, midőn te a kalácsot csináltad, belevegytettem egy késhegynyit. . . Három darab kalácskát

evett . . . én is ettem egyet . . . a többi hatot eldobtam a tóba . . . a két hattyu három nap alatt elpusztult. . . Emlékszel? . . . Oh, ne szólj . . . hallgass . . . hallgass. Csak én nem haltam meg . . . de mindig beteg voltam . . . hallgass. . . Oh meghalt . . . jól tudod . . . hallgass . . . már mindegy. Elmult, késő . . . mindig a legborzasztóbb . . . hallgass. . .

Életemben, egész életemben . . . mily szenvedés! Igy szóltam magamban: Nem hagyom el többé nővérem. S a halál pillanatában elmondok neki mindent. . . Ime. Azóta mindig arra a pillanatra gondoltam, a melyben el fogok neked mondani mindent. . . Ime, eljött. . . Oh, ez borzasztó. . . Oh! . . . néném!

Mindig arra gondoltam, reggel, este, nappal, éjjel: El kell, hogy mondjam neki egyszer. . . Vártam. . . Oh, mily büntetés! . . . Ne szólj. . . Most már félek . . . félek . . . oh, félek. . . Mihelyt meghalok, viszont látom őt . . . a viszontlátás . . . gondolsz rá? . . . Az első! . . . Nem mernék többé. . . Meg kell lenni. . . Haldoklom . . . Azt akarom, hogy megbocsáss nekem. . . Akarom. . . E nélkül nem léphetek elé! Oh! mondja neki . . . kérem. . . Nem halhatok meg e nélkül. . .

Elhallgatott lihegve s ujjával még mindig tépte ágya függőnyeit.

Susanne kezeibe rejtette arcát. Ő rá gondolt, a kit oly sokáig szerethette volna! Milyen boldogok lehettek volna! Visszatekintett az eltűnt időre, az ökre kialudt régmúltba. Elhunyt kedvesére! Ah, mennyire fájt a szíve! Oh! ez a csók, egyetlen csókja! Szívébe őrizte ezt. S nem volt semmi, semmi öröme többé egész életében.

A lelkész hirtelen hozzá fordult s erős, remegő hangon megszólal.

— Susanne kisasszony, nővére haldoklik!

Susanne kinyújtja kezét, megmutatja könnyáztatott arcát, ráveti magát nővéreire, teljes erejéből megcsókolja őt, s dadogva szól:

— Megbocsátok, megbocsátok, kicsikém! . . . Ford. Bodor Kornélia.

Spiritualizmus.

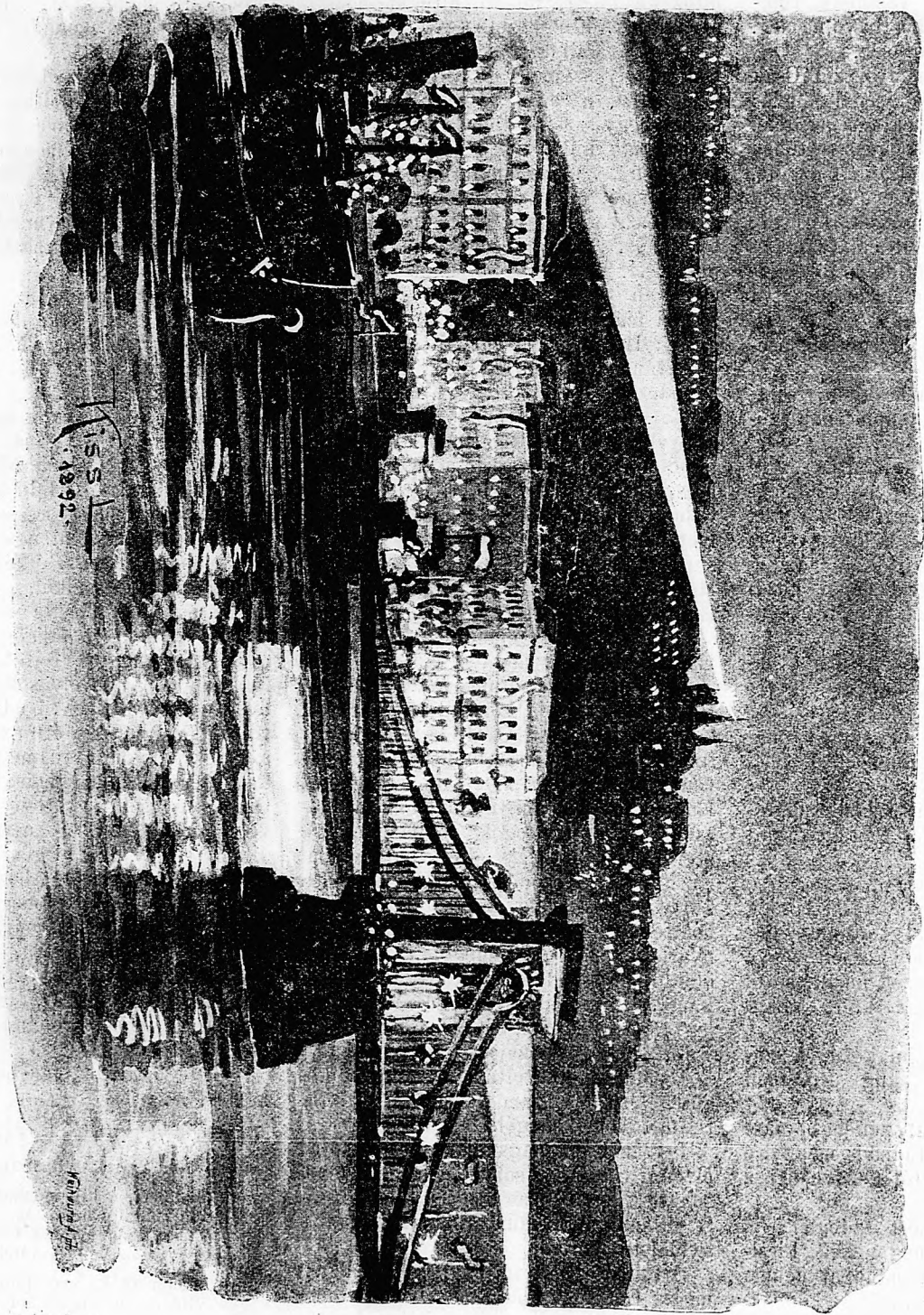
Ha azok, a kik meghaltak,
Ide visszatérhetnének,
Talán nem is volna többé
A világon bűn és véték.

Elmondanák, hogy fenn örök
Világosság fénylik felénk,
S a gonoszság is képtelen
Elvenni azt, a mi miénk.

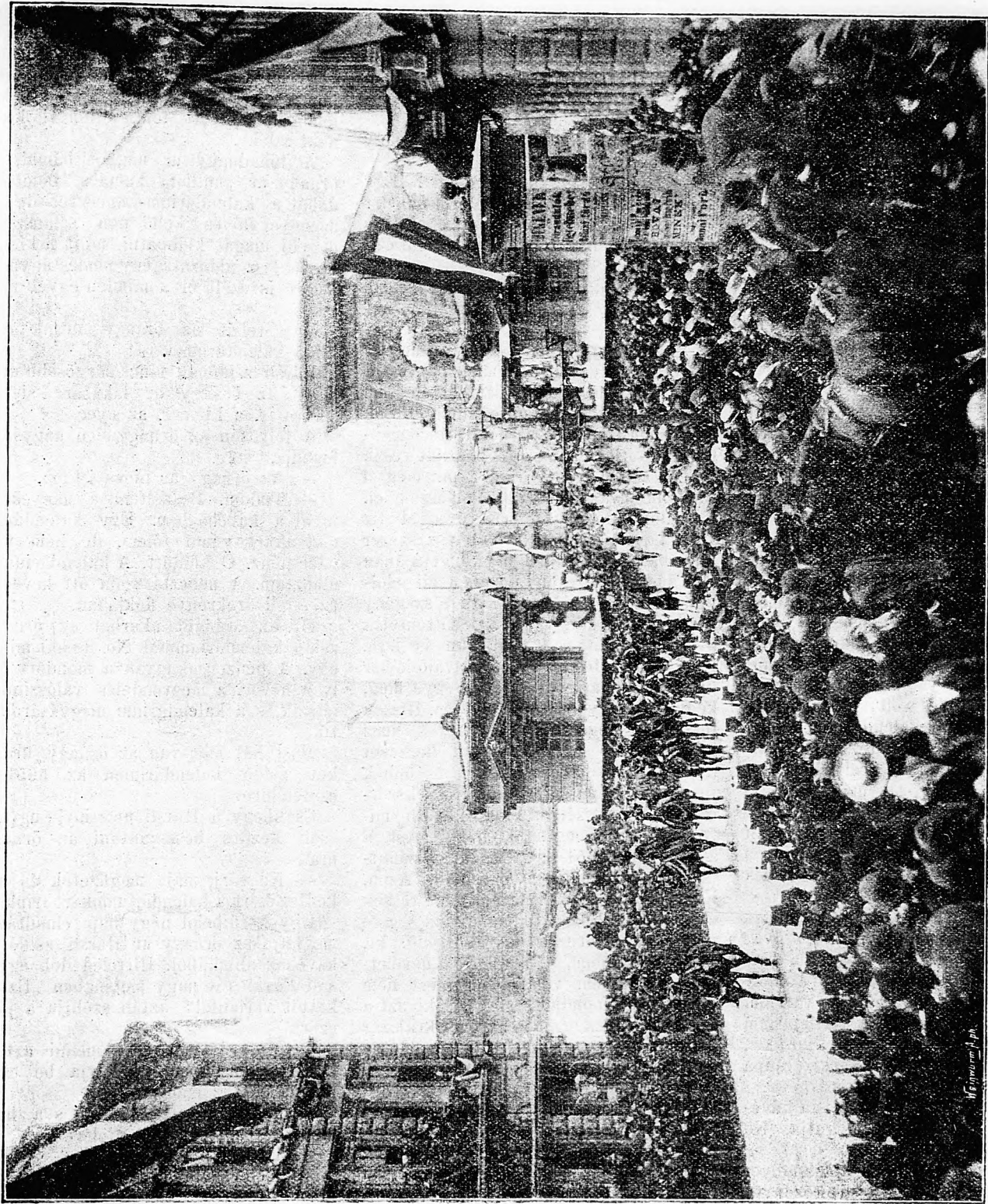
Hogy a felszállt lelkek között
A testi érték semmi se,
S bár végtelen az irgalom,
A kárhozat s üdv nem mese.

Akadna-e olyan botor,
Ki a muló élvek helyett
Feladná a zavartalan
S örökké tartó életet.

Lauka Gusztáv.

A koronázás ünnepeiről: VILIAMOS FÉNY A DUNA FELÉLT.

A koronázás ünnepeiről: A DISZBANDÉRIUM A LÁNCZHID FELETT.

Kalendárium-kupecz.

(Kisvárosi történet.)

Irta: KARCZAG VILMOS.

Pirula-kupecz a gyógyszerész, a ki mérget kever és pirulát morzsol, kalendárium-kupecz meg a könyvkereskedő, s néha az a kolportőr, a ki ősz táján kizárólag kalendáriumokkal üzérkedik.

Mikor a fecske, gölya téli utra készülődik, mikor a fürdők kiürülnek, s a „nagyságáék“ hazakerülnek, a fák levelei sárgulni kezdenek, beállanak a borongós, esős, sáros őszi napok, s az összehangulathoz szükséges más ilyen események, tünetek, képek jelentkeznek, aknor megered az „új kalendárium“-zápor, mindenféle színben alakban és nyelven. A kalendárium-irodalomról egész köteteket lehetne összeírni. Ahhoz nekem semmi közöm. Hanem tudok egy kitünő kis történetecskét egy kalendárium-kupeczről, azt mondom el. Most úgy is alkalmi.

Az én emberem valahonnan Galicziából vetődött ide. Rosenblühnek vagy Goldensternek hívták-e, bizonyosan nem tudhatni. Bizalmas környezete, — úgy hallottam, — „Hársli“-nak szölitotta, mi meg egyszerűen a „kalendárium-kupecz“ tiszteséges titulussal ruhaztuk fel Torzonborz szakállát szokta morzsolgatni, s nagy okos szemével hunyorgatva, mikor egy-egy kalendáriumot valakinek a nyakába akart sózni. Jobb vállán egy ócska nagy bőrtáskát cipelt: ez volt a kalendáriumraktár, melyben a kalendáriumok legspecziálisabb faja „feküdt“. Ő ugyanis „héber kalendáriumot“ árult, kizárólagosan zsidó hitsorsosai magánhasználatára. Ezek a kalendáriumok héber betűvel voltak nyomtatva, de német szövegűek; az időszámítás is benne a „zsidók időszámítása“. Tehát az 5651-ik esztendőre szóló.

Hársli ur azoban nem riadt vissza attól, hogy alkalomadtán egy-egy ilyen „kizárólagosan zsidók használatára“ kiadott kalendáriumot esetleg valamely buzgó keresztény polgártársa varrjon. Hiszen ő szegény ember, a kalendárium meg olesó, mindössze csak 20 kr., miért-ne vehetné meg akárki, csupa részvéből és kuriozitásból is.

Már ki látott ilyet? Most is a kávéházban egy őrnagynak kínálgatja. No ugyan jó helyre folyamodott.

Az őrnagy ur ott ül az ablakmélyedésben s lapot olvas. Hársli közönyös arczzal halad el mellette s csak lopva sandalít arra. Azt kell tudni legelőbb is, hogy az őrnagy ur alkalmas individuum-e? Mormog valamit a foga közt, mintha azt mondaná: A jövő évre való kalendáriumot tessék!

Rendszerint tüzes, villogó szemekkel szokták keresztül döfni, hogy nem kell takarodjék! Ha pedig békével megtü-

rik, akkor másodsor, harmadszor is próbát teszen: „A jövő évre való kalendáriumot tessék!“

Nini, az őrnagy ur jókedvű, tréfás ember, se keresztül nem döfi a szemével, se össze sem szidja, hanem föltekint az újságból s mosolyogva néz utána. Ahá, ingyen mulatság, hogy is ne. Hársli zsidó visszafordul, s negyedszer is kínálja a kalendáriumot.

— Minek az nekem?

No csak az kellett, hogy az őrnagy ur szóba álljon, Hárslival.

— Minek? Hogy-hogy minek? Egy kalendárium a jövő esztendőről minek?

— De zsidó. Nem tudom olvasni s nem veszem hasznát az időszámításának.

Hársli zsidó el kezdte magyarázni olyan éneklő, sajátos utánozhatlan akcentussal.

— Az, hogy a nagyságos őrnagy ur nem tudja olvasni, nem nagy baj. Majd megtanulja, ha akarja. Hiszen én sem tudom, mégis ezerszámra adom el. Sok baka nem tudja a „rückwertscencontrung“-ot olvasni, mégis hasznát veszi.

Hiszen millió könyv van, a mit még el tudnánk olvasni, még se olvassuk el. Fogadni mernék az őrnagy urral tíz kalendáriumba, vagy akár százezer forintba, hogy otthon a könyvtárában akárhány olyan könyv van, a mi elolvasatlanul hever ott. Annak a szegény könyvnek mindegy, akár hontentotta nyelven, akár magyarul van is írva. Hát legfeljebb ez az én jóra való héber kalendáriumom is úgy jár. Vegye meg, kedves őrnagy ur és ne olvassa. Hiszen juxnak is megéri azt a rongyos husz krajczárt. Jó lesz mutogatni heczzet csinálni vele otthon, mikor összejönnek theára. Hát muszáj mindig az ekzczirozásról beszélgetni? És aztán milyen jó azt megtudni, hogy most a zsidók már 5651-ik esztendőt számítják s még mindig megvannak. Azon, hogy olyan sokat számítanak, ne tessék csudálkózni. Börzei tudomány az. Vegye meg, kedves őrnagy ur, csak 20. kr. Rongyos cipőm, otthon három nevetlen gyermekem van, s még ma nem ettem. Hát mondjuk, hogy kilöki azt a 20 krt. Nincs rajta három krajczár hasznom. Ugy áldjon meg az Isten engem, meg az őrnagy urat, minthogy még ma nem ettem meleget.

— Ha kevesebbet fecsegne, hamarabb vennék egyet.

— Inkább egy szót se szölok többet. Hanem annyit mondhatok, hogy ha hamarabb vett volna a nagyságos ur, már azóta régen nem beszélnek.

Az őrnagy ur a pénztárczája után nyul.

— Ehol ni. Ha akarok, se vehettek. Otthon felejtettem a tárczám az éjjeli szekrényen.

— Sebaj. Könnyű azon segíteni. Ott billiárdozik a főhadnagy ur, ad az kölcsön.

— Szentelen!

— Szentelen ide, szentelen oda, én nem fogom az őrnagy urat duellumra kihívni, és nekem egy kalendáriumot mégis el kell adnom.

És bámulatos otthoniassággal, bizossággal (milyen udvarias kifejezések) oda settenkedik a főhadnagy urhoz, hogy az őrnagy ur kéreti szépen. Otthon felejtette a pénztárczáját, egy kalendáriumot vett tőle, adjon kölcsön neki 20 kr.

A főhadnagy ur nagyot bámul, az őrnagy ur „milliom kartács, bombát“ dobál a kalendárium-kupeczre, de az mosolyogva és kellő non salansz-val engedi magát kidobtatni, mint a ki szívesen lesz áldozata egy nemes ügynek. Végre is czélt ér s minden egyéb mellékes.

Van tehát az őrnagy urnak egy zsidó kalendárium.

Hársli zsidónak nincs sürgösebb utja, mint az őrnagy ur lakására sietni. Végre is, a ki mer, az nyer.

A folyosón az őrnagné ő nagysága fogadja.

— Az őrnagy ur nincs itthon.

— Tudom. Beszéltem a nagyságos urral a kávéházban. Egy kalendáriumot akart venni tőlem, de nem volt nála pénz. Ő küldött. A kalendáriumot elhoztam. A pénztárczája ott hever, a az éjjeli szekrénye fiókjában.

Mi az ördögöt akarhat az őrnagy zsidó kalendáriummal. No, de hát mindegy. A pénz csakugyan a mondott helyen hever, a megrendelés valószínűek látszik, s a kalendárium megvásároltattik.

Most hát már van az őrnagy urnak két zsidó kalendárium a 5651-ik esztendőre.

Csakhogy a Hársli ur csinyje ugyan-csak kezdte boszszantani az őrnagy urat.

— No várj, majd megfizetek én neked azokért a kalendáriumokért triplán!

Ugy körülbelöl négy nap elmúltával meglátja az őrnagy ur Hársli zsidót a kávéház ablakából. Hirtelen dob egyet a dákóval s a nagy sietségben „tizenkettőt verlanfol“, aztán szölitja a pinczért.

— Most láttam erre menni azt a kalendárium-kupeczet. Hivja be csak nekem azt az embert.

A pinczér fut Hársli után s a harmadik utczaforodulónál utoléri.

— He! Ni! Hársli ur!

— Nono! Maga az, Náczi? Ajnye de megijesztett. Mi tetszik?

— Az őrnagy ur Fekete hivatja egy szóra a kávéházba. Siessünk!

Hársli nem jön zavarba.

— Siessünk! Könnyű azt mondani. Csakhogy én sokat járok ám egy egész napon át. Különb is tudom, mit akar az őrnagy ur. Egy kalendáriumot akar tőlem. Tudja mit, minek fíradjak én is? Itt van a kalendárium, adjon 20

krajczárt, vigye oda neki. Köszönöm a szivességét, tiszteltetem szépen. Igen. Punktum. Így. „Gescheft geschlossen.“

És Náczi, a pincér, a legmélyebb tisztelettel, a szolgálatkészségnek és udvariasságnak valóságos példányszerűségével át nyújtotta az őrnagy ur részére a kívánt kalendáriumot.

Ágneshez.

Hogy a fásultság lomba árnya,
Mely eddig kísért, — elhagyott,
S lelkem, — már-már megfőrvé szárnya,
Uj létre kelt, erőt kapott,
A hit szavát, hogy újra hallom,
S a boldogság társult velem:
— Édes, mosolygó kis galambom,
Mindezt neked köszönhetem.

Veszélyt, hogy gyáván nem kerülök,
A munkában gyönyört lelek,
Van eszményem, melyért hevülök,
S van czélom, melynek élhetek,
Hogy nem kell félve megriadnom,
Ha a jövőbe néz szemem:
— Édes, mosolygó kis galambom,
Mindezt neked köszönhetem.

Eljen a király!

És így volt már az őrnagy urnak három zsidó kalendáriumra az 5651-ik esztendőre.

Azóta reszketve gondol a negyedik kalendáriumra s kerüli a Hárslí zsidót a kit vigyen el az ördög az ő ügyes furfangos eszével.

Hogy van, miért örüljek élni,
S lelkem kétségbe nem merül,
Hogy van okom szépet remélni
A naptól, a mely földerül,
S hogy, ha fejem pihenni hajtom,
Boldog álom játszik velem:
— Édes, mosolygó kis galambom,
Mindezt neked köszönhetem.

S az az idő, mit most óhajtvá
Várunk, ha majd elérkezik,
Hogy kis fészünk kész lesz és abba
Velünk az áldás költözik,
Fejemet majd öledbe hajtom,
Es mint egy imát rebegem:
— Édes, mosolygó kis galambom,
Mindezt neked köszönhetem!

Legifj. Szász Károly.

A PÉNZ

írta GÓPCSA LÁSZLÓ dr.

I.

A rendelkezésünkre álló javak közül egy sem tesz oly kevés költséggel oly nagy szolgálatot, mint a pénz, melynek „mindenki örül és melytől mindenki csak nagy nehezen válik meg.“

A pénz megteremtésével a természetes gazdasági időszak — az emberi gazdagságnak az a fejletlen foka, melyben mindenki a maga javát csak természetben cserélhette ki — bezárult és ennek helyébe, a fejlett társadalmi rendszernek megfelelő s így az emberi haladást és forgalmi életet minden irányban jobban megvalósítani tudó gazdasági korszak lépett.

És ez természetes is; azért, mert a társadalom fejletlen korszakában ama körülménynél fogva, hogy ekkor kevés a kicserélni való dolog, hogy ekkor nem oly nagymérvűek a szükségletek és nem oly fokozottak az igények, az emberek annyira boldogulni tudnak a könnyű szerrel végbemenő cseréléssel, hogy a pénznek használatát nélkülözhetik; ámde mihelyt a szükségletek száma szaporodni kezd, mihelyt nagyobb kezd lenni a társadalomban az egymás mellett lakók száma, mihelyt mindjobban kezd előtűnni a foglalkozások sokfélesége, — szóval mihelyt a társadalom a fejlettség magas fokát akarja elérni: az egyik jószágnak a másikkal való kicserélése már több nehézséggel fog járni; akkor már nemcsak idő- és munkamegtakarítás, hanem a forgalom megkönnyítése céljából is az emberiség a pénz elfogadására, illetőleg annak forgalomba hozására lesz utalva.

A pénz meghonosulása következtében tehát az emberi társadalom minden rétegében pezsgő élet fog uralkodni. Az emberek hatalomban, vagyonosságban, értelemben illetőleg a haladó polgáriásodás minden jellemző sajátjaiban gyarapodni fognak a mennyiben t. i. ekkor a kereskedő tevékenyebb, a mezőgazda serényebb, a műiparos szorgalmasabb, a munkás vállalkozóbb, a nép pedig munkásabb lesz.

Ha pedig ez bekövetkezik, akkor az emberi társadalom az eddiginél sokkal szabadabb is lesz és itt van tulajdonképp a pénznek társadalmi jelentősége.

Mert a míg pénz nem volt, mindenütt csak rendi alkotmány állott fenn; mindenütt az egyes önállóságát veszélyeztető alárendeltség uralkodott. Megtörte tehát a pénz a feudális rendszert s ugyanakkor egyik főemeltűje lett a modern államéletnek.

De ebből folyólag a pénznek, a társadalmi életben ama további jelentősége is van, hogy megkönnyíti az eszmék és érdekek biztos, de a mellett gyors érintkezését is. Lehetővé tevén főleg a

könnyű szerrel való közelebbi érintkezését a világ különböző pontjain lakó embereknek, a mi által aztán az fog előállani, hogy a pénz a társadalmi életben fölmerült szükségleteknek gyorsabb és teljesebb kielégítését is fogja eszközölni.

II.

Midőn azonban a pénznek a fönteb-
biekben kimutattuk a társadalmi életben teljesített szerepét, ezzel még korántsem állítjuk azt, hogy az elmélet terén ne uralkodnának oly felfogások is, melyek a pénznek éppen most ecsetelt és előnyöket teremtő szerepét kétségbe vonják.

Hisz köztudomásu az, hogy a pénz, veszélyeit, illetőleg annak romboló hatásait már régi idők nagy bölcselői is fölismerték. Csak Szokoflesre hivatkozom, ki Antigonéjában Kreonnal így szól:

„Mert nincsen, mi annyi bajt okozna emberek között, mint a pénz.
Országokat pusztít el és földönfutóvá teszi a polgárokat.

Rosszat csinál a jóból és az emberek igaz lelkét gonoszra tudja hajtani.

Nincsen álnokság, csalárdság, gazság, a mire embert a pénz meg nem tanítana egyhamar“.

És a nyomon, melyet a pénz hátrányairól csak szórványosan írnak a régi írók, halad egész serege a tudományos íróknak is. A szociálistákat értjük itt, kiknek írói úgy nyilatkoznak a pénzről, mint az ur és szolga között ürt létesítő közegről. Azt tanítják ok, hogy ez teremti a tőkeolgyarchákat, a kik által aztán csak az önzés, a haszonlesés, a nyomor és az inség fog elterjedni. Szerintünk ez az a közeg, mely megváltoztatja a jogállapotot és az emberi gondolkozásmódot annyira, hogy nem egyszer a jótékonysági hajlamoknak is szárnyát szegi; ez az a közeg, mely az egyenlőséget meglazítja s ez által a nagyvagyonnak mellett megférhetővé teszi a proletárok tömegét, s így aztán nem lesz csoda, ha a társadalmi életben a szédelgés és szegénység fog felburjánozni.

*

Ámde ha a pénz a nyereségvágy előmozdításával, a tőkék felhalmozódásával s így a vagyoni helyzet aránytalan megteremtésére is közzehat, ezt bizonyára ellensúlyozza nemcsak az a körülmény, hogy a pénzben, mint kulturális eszközben a művelt haladás hathatós támaszt nyert, hanem az a manapság már megzafolthatatlan tény is, hogyha a pénz megfogytatkozik, a nép szenved, szegénység, koldulás és restség áll be; míg ha a pénzkészlet megszorodik, megkönnyebbül a társadalomban az azelőtt észlelt nyomasztó helyzet is.

Üzenet.

Nem akartok tudni rólam,
Nem ismertek engemet. . .
Á! az alku. . . jól van! jól van!
Szívem is hát eltemet.

Büszkeségem föl nem lázad,
Hogy vérségem ily silány;
Csak tirátok hull gyalázat
Sorsom mérgezett nyilán.

Kitagadtok, — eltagadtok,
Szivtelenek s ostobák!
De a kő mind visszapattog
Rólam — s arczotokba vág.

Nem haragszom, elhigyétek. . .
Megvetés az, nem harag,
Minek úszkei felelek
A szívemből szállanak.

A küzdésben, a nyomorban
Ti magamra hagytatok;
S míg keresztem nyögve hordtam:
Poroszlóim voltatok.

De különb és jobb valék én, —
Föl nem róttam vétkeket;
A közös vér kötelékén
Mégbékéltem véteket.

És hogy ismét szárnyra keltem
S mély sebemből gyöngy fakadt:
Tiszta szívvel újra kezdtem,
A mi köztünk megszakadt.

És ti erre mit feleltek?
Elfordultok. . . Jó. . . Legyen!
Tudjátok meg, törpe lelkek, —
Nem tengődöm kért kegyen.

Az én pályám magasan jár,
Az én czéлом nagy, dicső;
S akkor is, ha nem leszek már,
Fölemel majd az idő.

Virággal lesz nevem földve,
S a jövendő fényt is ad:
Muló létből az örökbe
Dalok szárnyán hir visz át.

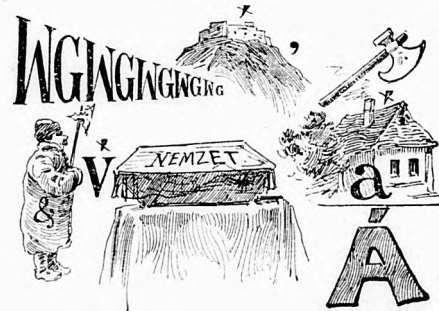
Azok is, kik megköveznek,
Sírni fognak hantomon, —
S könnyeik rózsát öntöznek
Poraim felett, tudom.

De mi sors vár majd reátok?
Sirotokból dudva kel. . .
S egy-egy rózsza tihozzátok
Csak tölem vetődik el. . .

Rudnyánszky Gyula.

Képtalány.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalány:

Asszony-beszéd pipaüst.

A Számrejtvényé:

Somló.